

zelve. Want de gedachte, waaruit het leeft, kan evenzeer tot uitvoering komen zonder dat men van deze door hem aangeprezen middelen gebruik maakt. En de vraag rijst, of juist niet hier, meer nog dan aan de practijken van het Neo-Malthusianisme, zich het Christelijk leven het meest bezondigt.

's Gravenhage.

Dr G. K. SCHOEP.

MUZIKALE KRONIEK

Eénstemmige koraalvoorspelen.

„Het goede voorspel voor een Psalm met één stem is er om te bewijzen, dat inleving niet behoeft te bestaan uit lawaai of een contrapunctisch uitgewerkt stuk, een goed organist zal met één pennestreek als 't ware, in één stem zijn ziel kunnen uitstorten. Als een organist zijn taak goed begrijpt, zal hij niet moeten denken: „dit is nu eens een aardig motief en dit zullen we eens canonisch doen... inleven is de hoofdzaak.“

Het is niet om met den heer Besselaar van de Groote Kerk uit Rotterdam een debat aan te gaan, dat ik de pen opneem naar aanleiding van wat hierboven gezet werd en dat door hem gezegd werd tijdens een interview met den Muziekredacteur van „De Standaard“, 22 en 23 Mei opgenomen.

Het is in hoofdzaak dat ik het doe, om de gedachte van dat „inleven“ en ook om de idee van het „éénstemmige koraalvoorspel“ een weinig aan te vullen met wat ik destijds daarover schreef, toen ik nog een correspondentie-rubriek onderhield in „De Omroepgids“ der Ned. Chr. Radio-Vereen. — nog na te slaan in het nummer van 11 Juni 1931.

(Het eenige verschil tusschen ons beiden is: dat wat de heer B. bijna uitsluitend op den voorgrond stelt, ik bij al de andere manieren om een koraalvoorspel te maken, onderbreng.)

„Een geheel andere opvatting van Koraalvoorspel gaf ons de melodie en ook de woorden van Psalm 4:1. 't Is natuurlijk niet noodig altijd onze gedachten op éénzelfde manier te richten en conventioneel vast te houden aan themabewerking, harmoniseering, contrapunct enz... Wat zou er tegen zijn om b.v., zoals in dit geval, eens te beginnen met eenige eenvoudige intonaties van het motief waarmee deze zangwijs begint? Bij de uitvoering denke men niet aan maatstrepen al staan ze er, maar stelde zich voor een zanger, die, in vrij rythme, op verschillende toonhoogten, achtereenvolgens deze sequensachtige alléén-roep laat hooren, gecadanseerd door eenige accoorden.“

(Ik herhaal ook nog eens de noten:)

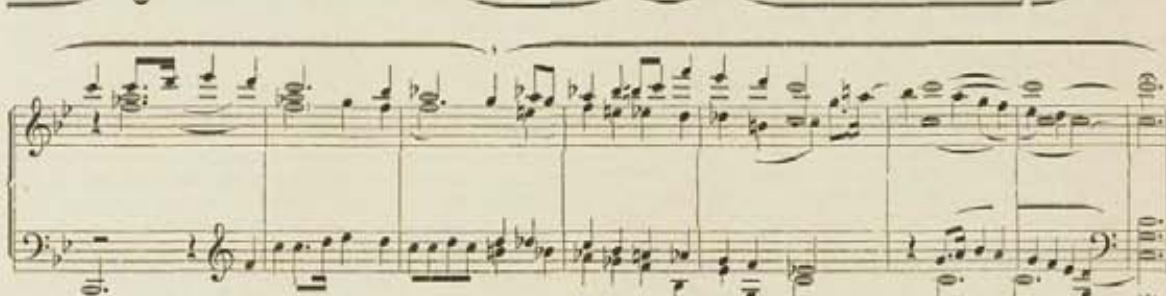
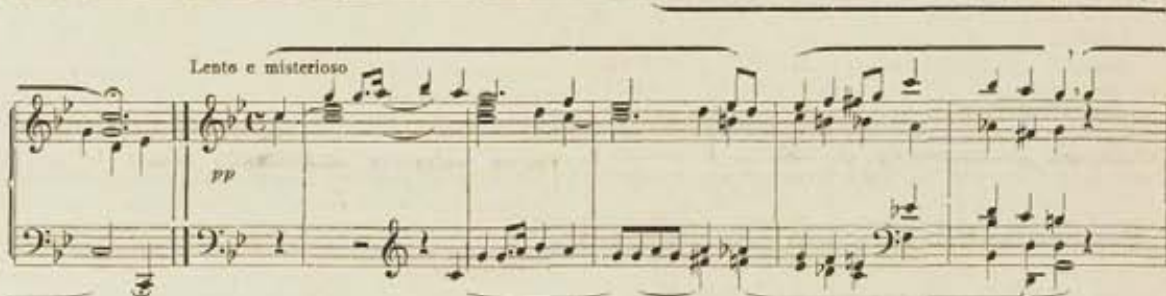
Zoo men ziet gaan wij vrijwel accoord met elkaar, al zegt de een het ietwat anders dan de ander.

„Inleven“ is inderdaad de hoofdzaak en hoeft zich niet altijd te uiten in een voorbedacht, een naar alle regelen der kunst uitgewerkt preludium. Het kan ook geschieden door het simpel afspelen van een stuk of wat motiefnoten, ondersteund door eenige sluiharmonieën, of, zoals de heer B. doet: unisono met niets van samenklank en tegen-zang erbij.

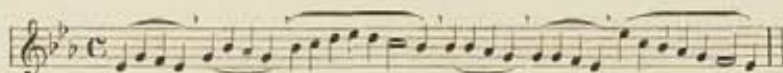
Maar aan den anderen kant zal dat „inleven“ toch ook de overige differente vormen niet voorbij mogen gaan, zich moeten manifesteren in bepaalde kaders, niet uitsluitend zich bezighouden met het eene en het andere onbenut laten.

Temeer daar ieder motief, thema, iedere melodie weer een andere wijze van behandelen vraagt. Niet alles leent zich tot een strenge, contrapunctische, canonische zetwijze of tot een gevoelig stuk lyriek, tot muziek van een elegisch karakter. De eene opgaaf is de andere niet, zoomin als één opvatting gebiedend is of uniform gesteld kan worden. Men kan, om voorbeelden te geven, evenzo goed een voorspel voor Psalm 33 streng-dorisch zetten en polyphonisch, als in gewoon-mineur en homophon. 't Hangt alleen maar af van wat men ermee zeggen of uitdrukken wil. Is het eerste neutraal, een paspartout op al de verzen van Ps. 33, uitgezonderd het 7e, en spreekt het klassieke taal — om de woorden: „De Groote Schepper aller dingen ziet uit het ongenaakbaar Licht“ slaat de tweede opvatting moderner klanken aan, zet de zangwijs in andere stijl en harmonie.

Con moto e maestoso

Kan ik mij óók heel goed indenken het merkwaardige, zooals de heer B. zeide, „dat velen, ook wanneer ik een voorspel geef met één stem, toch aandachtig luisteren“, dat, als hij b.v. Ev. Gez. 83: „God, enkel Licht“ uitvoert:

vrij in de maat, iedere regel met een afzonderlijk solo-register, mysterieus of helder, vèraf en dichtbij, dynamisch toe- of afnemend, dat zoiets suggestief op een schare inwerkt; desniettemin geloof

Alleen kan men zich bezighouden met de vraag: wèlk „inleven“ ging dieper, is verder doorgedrongen, heeft méér de ziel der dingen geraakt?

Wèlk „inleven“ gold alleen maar: het sentiment, het gevoelige der melodie, haar uiterlijk, en wèlk

trachtte nog sterker aan dat alles uitdrukking te geven, door een gewaad voor haar te vinden waardoor ook al haar innerlijkheden te beter nog uit zouden komen en tot spreken gebracht?

„Inleven is de hoofdzaak“ — met recht! Maar dan moet dat inleven zich ook openbaren in vormen met wezenlijken inhoud, zich vertoonen in gedaanten met karakteristieke trekken, zich uitleven in prestaties van waarachtige Kunst en Schoonheid.

Anders... wat nut zal dat inleven dan afwerpen voor het kennen en kunnen, voor het hooren en verstaan, als het niet méér geeft dan wat uiterlijke aanraking, wat oppervlakkige aandoening, bovengrondse versiering?

Eénstemmige Koraalvoorspelen — het zij zoo. Hoe meer hoe liever!

Als het dan maar „Pennestreken“, „Zielsuitstortingen“ zijn: de Kerk, de Gemeente, den Psalm,

Adagio molto

Niemand zal zeggen bij dit laatste, dat ook hier niet „een goed organist“ zijn ziel heeft uitgestort, zij het dan met meerdere pennestreken en met meer stemmen dan één. Dat ook hier niet „een organist zijn taak goed begrijpt“ ook al zei hij: „dit zullen we eens canonisch doen“. Dat ook hier niet „inleven“ de hoofdzaak is geweest, waar het uitgroeiende tot „een contrapunctisch uitgewerkt stuk“.

het Lied, het Kerkgezag, het Orgel, den Speler, de Muziek waardig!

Geen mooidoenerijtjes met karakterregisters; effectjagerijtjes met Zwell- en Fernwerken; ijdele vertooninkjes van enkel notenfransen, van louter muziekinzinnen!

Maar KUNST en niets anders dan dat! Koraalkunst! Orgelkunst! Kerkkunst! VOLKSkunst!

J. Z.

Reeds heb
Ds H. C. v.
meerde Kerk
positie inne
kan hij zic
kansels of in
ook, waar m
schen inslag
dikanten la
in „Overtoo
schrift: „Is
geheel over

Verba

Woorden
en beteeke
eewenoud
derheid op
drukkinge
aan de H
wel aan,
Chr. Kerk
waarheden
gewijzigde
steeds aan

Toch ge
vaker dan

Eenige

Het wo
vatting de
sterie van
lijkheid de
den wijze

volle wa
door te be
kennen al
nog ander

in Zijn Z
dan de Z

is (Hij is
natuur) e

Persoon i
schen eer

iets derge

„Drieënh
het votum

bezigt: in
des Heilig

Wij gel
christelijk

een ige
uit den

uit licht

ren, niet

der, door

belijdenis

looft, n

Zoons, n

Christus,

de woord

tus als d

de Heilig

met „God

— is d

In het

Christelij

„die o

Geest,

der door

waaraan

onzen Be

vergeving

dig niet

ook door

door Ba

prediker

zichzelf

lippen ne

de waarh

d a t d